

**miljøpartiet
de grønne**

nordland

FYLKESPROGRAM

2019-2023

INNHold

Nordlandskysten - Norges lengste	4
Klima og miljø	5
Mangfold og inkludering	6
Kultur	7
Leve med kulturminner	8
Bibliotek	8
Helse	9
Psykisk helse	9
Folkehelse	10
Primærhelsetjenesten	11
Tannhelse	11
Videregående utdanning	12
Samferdsel	13
Friluftsliv og folkehelse	14
Reiseliv	15
Forvaltning av fjell og utmark	15
Fiskeri	16
Landbruk	17
Industri, Innovasjon og Energi	18
Mineraler og løsmasser	18
Innovasjon	19
Energi	20
Innvandring og Integrering i Nord	21

KYSTFYLKET NORDLAND

Miljøpartiet De Grønnes mål er et medmenneskelig samfunn i økologisk balanse. Økonomien skal underordnes sunne økologiske prinsipper og fremme fred og rettferdighet både lokalt og globalt. Livskraftige lokalsamfunn, i hovedsak basert på lokale ressurser er en forutsetning for å nå målet.

NORLANDSKYSTEN- NORGES LENGSTE

Nordland har en fjerdedel av landets kystlinje. Langs denne har folk vært bosatt og livnært seg i over tusen år. Hverdagslivet langs kysten har skapt kulturer som har vært nødt til å være i balanse med naturkreftene. Vi har lært oss å forvalte naturressursene på en bærekraftig måte. Lofotfisket er et godt eksempel på en ressurs som har blitt forvaltet her i Nordland og som har hatt betydning for mennesker og økonomisk utvikling både her i landsdelen og i Europa. I Nordland blir dessverre ikke havets ressurser forvaltet bærekraftig i dag, det vil vi i Miljøpartiet gjøre noe med. I dag er havet og fjordene våre under press fra oppdrettsnæringen, Nordland trenger et grønt parti!

Kysten vår har et svært rikt biologisk mangfold. Nå er den truet av endringer i klimaet, som kan resultere i økt fare for ras, flom og ekstremvær. Endringer i temperaturen vil også føre til at arter vil dø ut og at fremmede arter kan komme inn. Sykdommer og økologisk ubalanse vil skape nye dyre utfordringer for oss som samfunn. Utbredelsen av først elg så nå i det siste hjort - og ikke minst brunsnegler og flott - er tydelige eksempler på økologisk ubalanse, som skyldes høyere temperaturer som igjen fører til bedre mattilgang for disse artene

Utfordringene for kysten vår er derfor mange. Lokalsamfunnene har endret seg og folk flytter inn mot mer sentrale deler av fylket og landet. Mange kommuner opplever fraflytting samtidig, og står overfor en stor andel eldre. Miljøpartiet ønsker bærekraftige og

levende lokalsamfunn i Nordland. Nordland trenger politikk som gir framtidstro og optimisme i kommunene, denne politikken får du med Miljøpartiet De Grønne. Nordlands særegenheter gir gode muligheter for reiselivsnæring. Imidlertid bidrar økt antall turister til en sterk slitasje på naturen. Derfor vil de Grønne at næringen forvaltes på en måte som ivaretar natur og innbyggere i Nordland.

Et av de raskest voksende problemene i verden er forsøplingen av verdenshavene og kysten. Dersom dagens utvikling fortsetter vil det i 2050 være mer plast enn fisk i havet. Norge og alle verdens kystnasjoner må ta ansvar for å snu denne utviklingen og jobbe sammen internasjonalt for rene hav. I Nordland må det arbeides for å få på plass Fishing for litter knyttet til alle fiskerihavner.

Kysten må holdes ren for å sikre vårt felles matfat og mulighetene for en god folkehelse og opplevelsesrikt friluftsliv i rene omgivelser.

KLIMA OG MILJØ

Vi mennesker bør leve i pakt med naturen. De Grønnes program viser hvordan vi kan starte overgangen til en mer bærekraftig økonomi, der økologisk og sosial bærekraft er rammene for samfunnsutviklingen. Vi lever i en avgjørende tid for verden med fantastiske muligheter til å gjøre en forskjell i Nordland. De Grønne i Nordland vil bruke dette

handlingsrommet og gjennomføre et ekte grønt skifte. Det er nå vi har tid, penger og kompetanse til å ta ansvar for våre barnebarns velferd og verdens fremtid. Det er nå vi har rom til å starte en gradvis omlegging fra en oljeøkonomi til et mangfoldig og fornybart næringsliv.

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- ha en forpliktende og ambisiøs klimaplan for Nordland som setter mål om å kutte utslipp med 60% innen 2032
- at Nordland skal ta sin del av internasjonale klimaforpliktelser ved å bidra til at målet om å begrense global oppvarming til 1,5 grad nåes
- sikre utsatte og sårbare økosystemer og leveområdene til truede arter
- at Nordland rustes til å leve med klimaendringene
- at endringer i sykdomsbilde og fremmede arter i naturen overvåkes
- starte insentiver for hydrogenproduksjon i Glomfjord som miljøvennlig alternativ til fossilt drivstoff

MANGFOLD OG INKLUDERING

De Grønne vil ha et samfunn hvor alle uavhengig av kjønn og kjønnsidentitet, seksuell legning, etnisitet, religion og funksjonsevne har like gode muligheter til å delta i samfunnslivet, utfolde seg og leve gode liv.

Norge har klare forpliktelser til å ivareta den samiske befolkningens rettigheter, inkludert retten til selvbestemmelse.

Miljøpartiet De Grønne anerkjenner at samefolkets kultur og bruk av naturressurser henger tett sammen, og at reindrifta er en arealintensiv næring med særskilte behov til områder for trekk, beite og kalving. Vi vil føre en restriktiv politikk for utbygging av vindkraft og uttak av mineraler på landområder som har betydning for samefolket og reinnæringa.

Vi vil bekjempe alle former for diskriminering. De Grønne vil arbeide for reell likestilling mellom kvinner og menn i arbeid- og familieliv gjennom en arbeidslivspolitik som både sikrer reell likestilling mellom kjønnene samt flytter fokuset fra produktivitet- og forbruksøkning til livskvalitet. De Grønne vil avskaffe ufrivillig deltid og verne om arbeidsmiljøloven, men også legge til rette for at de som ønsker det, skal ha mulighet til å jobbe i reduserte stillingsbrøker. Transpersoner og andre kjønnsminoriteter er i dag utsatt for diskriminering og forfølgelse. De Grønne jobber for holdningsendringer samt bedre hjelp til og beskyttelse for disse gruppene.

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- alle uavhengig av kjønn, seksuell legning, etnisitet og religion skal ha like muligheter til å delta i samfunnet

KULTUR

Kultur handler om opplevelser, kunnskap, livsglede og samfunnsutvikling. Vi vil gi flest mulig anledning til å ta del i kulturlivet. Nordland fylkeskommune er engasjert i Europeisk kulturhovedstad i Bodø (ECoC 2024), De Grønne mener at dette må gjøres til et prosjekt som utvikler kultur og gir impulser i hele fylket.

I Nordland er det fire ulike samiske språk - nordsamisk, sørsamisk, lulesamisk og pitesamisk. Fylkeskom-

munen og kommunene har sammen med sametinget et felles ansvar for å sikre at disse språkene holdes levende. Samisk litteratur og oversettelser er et sentralt verktøy i denne sammenhengen.

Aktivt kulturliv krever øvings- og produksjonslokaler. Der det er mulig bør disse lokalt være de samme lokaler som benyttes til framføring.

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- at alle skal gis mulighet til å delta i kulturuttrykk ut fra sine egne forutsetninger
- at kulturopplevelser og -deltagelse som inkluderer nye landsmenn skal ha et spesielt fokus
- at Nordland skal ta et spesielt ansvar for de fire samiske språkene i fylket gjennom satsing på samisk litteratur. Litteratur for barn og unge skal være prioritert.
- støtte ECoC 2024, og at hele fylket skal tilgodeses med prosjekter
- at fylkets offentlige kunstinstitusjoner som Nordland teater, Figurteateret i Stamsund, Musikk i Nordland, NOSO og Nordlandsmuseet skal benyttes for å gi befolkningen kulturopplevelser av høy kvalitet.
- at kommunene utnytter mulighetene innen Den Kulturelle skolesekken til å gi barn og unge store opplevelser
- at fysiske og digitale arenaer skal etableres for diskusjon, publisering og opplevelser
- opprettholde Kulturtransportspiseisen for å sikre tilgang til kulturopplevelser for barn og unge

LEVE MED KULTURMINNER

Nordland har med sin slipte bergkunst kulturminner som er unike i verdenssammenheng. Langs kysten har vi handelssteder og fiskevær som også er unike. Disse kulturminnene er sammen med de eldre kirkene godt bevart. Både klimaendringer og utbyggingspress truer disse kulturminnene. Krigsminnene fra kampene i Narvik og fangeleirer andre steder i fylket må bevares for fremtiden.

Mange av fiskeværene i Nordland er unike. De forteller om aktivitet og folks liv langs kysten, deres funksjon og egenart må tas vare på.

Arkivene og museene i Nordland må gjøres mer tilgjengelige og kan med fordel samarbeide mer med skolene. De Grønne i Nordland ønsker at disse institusjonene i større grad vektlegger formidling til befolkning

gen. Utvikling av Skrei-prosjektet i Vågan, Mjaavatnbrygga i Mosjøen og Hurtigrutemuseet i Stokmarknes er eksempler på store prosjekter som kan komme.

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- at kommunene sikrer et godt utvalg av de viktige lokale kulturminnene
- at viktige nasjonale og regionale kulturminner sikres for fremtiden
- at unike kulturminner i Nordland gjøres bedre kjent for befolkningen
- støtte pilgrimsleden fra Trondenes til Nidaros og sikre at denne blir en kulturhistorisk og kulinarisk reise som forteller historien om livet langs kysten i Nordland
- sikre museum Nord

BIBLIOTEK

Bibliotekene i fylket er gratis kultur, og er derfor veldig lett tilgjengelig for folk.. Mange kommunale bibliotek i fylket er underprioritert og lider under dårlige lokaler og smalt utvalg av bøker. De Grønne i Nordland vil at de kommunale bibliotekene i samarbeid med fylkesbiblioteket skal utvikles til kultur- og samfunnsarenaer som lokalsamfunnene kan nyte godt av.

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- at alle bibliotekene i fylket skal være med i et godt samarbeid om utvikling av leselyst blant barn og unge
- at bibliotekene sikrer et godt utvalg av samisk litteratur
- at skole- og folkebibliotekene i kommunene utvikles til arenaer for opplevelser
- at bibliotekene er en selvsagt del av de offentlige tjenestene i kommunene

HELSE

For Miljøpartiet De Grønne i Nordland er det viktig at ny sykehusstruktur på Helgeland gir befolkningen et best mulig tilbud. Uavhengig av struktur vil reiseavstand alltid være en stor utfordring. Derfor må ambulansetjenesten sees på som et femte sykehus som må veie opp for uheldige konsekvenser av enhver geografisk og institusjonsmessig struktur. Befolkningens trygghet og høy faglig og adekvat kompetanse må være prioritert.

I det regionale folkehelsearbeidet må arbeidet med forebygging og behandling av misbruk, blant annet av narkotiske stoffer og skadelig bruk av alkohol, styrkes. På lik linje må det forebyggende arbeidet med psykiske helse styrkes, og tjenestene bør finnes der folk faktisk bor.

PSYKISK HELSE

Arbeid med forebygging og behandling innen psykisk helse er et prioritert arbeid for MDG Nordland. I særlig grad må det tilrettelegges slik at de som har behov for slike tjenester opplever at hjelpen nytter. Arbeidet med brukermedvirkning og erfaringsbaserte tjenester bør derfor få et større fokus.

Vi erkjenner at tabuer og stigmaer rundt psykisk helse utgjør en terskel for å oppsøke hjelp. Et inkluderende

liv i lokalsamfunnet og arbeidslivet er en viktig faktor til dette. Arbeidet med psykisk helse bør derfor ikke begrense seg rundt det en anser som utsatte grupper, men favne bredt. Særlig i forhold til videregående skole er fokuset og forebyggingen rundt psykisk helse viktig. MDG Nordland ønsker at en i adskillig større grad tar i bruk naturen i arbeidet med psykisk helse.

FOLKEHELSE

Nordland fylkeskommune har ansvar for drift av kantiner på kontorsteder og på skoler. Kantinene er mer enn en plass hvor elever og ansatte kan kjøpe mat. Dette er en viktig arena for å fremme helse og valg av riktig og sunn mat, men også for å unngå matsvinn. De Grønne i Nordland vil at det benyttes prispolitikk som virkemiddel for at mat ikke skal kastes.

Gode muligheter for mosjon og friluftsliv bedrer folkehelsen. Nærhet til natur og mulighetene for spontant friluftsliv og uorganiserte aktiviteter i grønne omgivelser er viktig, ikke bare for barn og voksnes trivsel, men også for vår helse. Tilsvarende gunstig er det med et bosetningssmønster og en livsstil hvor vi i stor grad velger gange og sykkel til daglige gjøremål.

Grunnlaget for en frisk og god alderdom må bygges. Satsing på folkehelse tiltak i kommunene vil gi flere eldre som kan klare seg selv og reduserte utgifter til stadig voksende utgifter til reparasjon av helseskader. Friske eldre gjør en stor innsats innen det frivillige som er av stor viktighet for samfunnet. Mange eldre har stort engasjement innen mange områder, og ofte ønsker de å

bruke sine ressurser i samfunnsnyttige aktiviteter. En god omsorg for de eldre innebærer at de som ønsker det får anledning til å delta i alle deler av samfunnet.

God helse bygges gjennom mindre stillesitting og inntak av sukker, nikotin og alkohol. En av de viktigste tiltakene kommunen kan gjøre er å legge til rette for best mulig forhold for gående og syklister. Byen trenger i tillegg ikke-kommersielle aktivitetsområder hvor barn og unge kan utfolde seg.

Attraktive boområder...

Kunnskap og holdninger som fremmer god folkehelse må styrkes i barnehager, grunnskoler og videregående skoler.

Barn og unge utsettes i dag for et sterkt prestasjons- og kroppspress. Alt for mange utvikler psykiske lidelser av dette presset. Kommunen har et særskilt ansvar for at reklame som forsterker kroppspress ikke er synlig i det offentlige rom.

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- tilrettelegge for et mer inkluderende behandlingstilbud innen psykisk helsevern.
- kreve større andel lokalproduserte, økologiske og kjøttfrie tilbud i kantinene fylkeskommunen har ansvar for rundt om i fylket.

PRIMÆRTJENESTEN

Organisasjonsmessige utfordringer innen og mellom helseinstitusjonene regionalt og lokalt må finne løsninger som tjener pasientene. Samhandling mellom sykehusene og primærhelsetjenesten må forsterkes, med særlig fokus på forebygging fremfor reparering

TANNHELSE

Tannhelsen i Norge er vesentlig dårligere enn i Sverige og Danmark, og Nordland ligger dårligst an sammen med Finnmark fylke i Norge. Til tross for at Nordland har svært mange tannklinikker er det flere tolvåringer i Nordland som har hatt hull i tennene enn i andre fylker. Antall klinikker er ikke i seg selv et mål på god tannhelse. Det forebyggende arbeidet og den faglige utviklingen av personalet må styrkes.

Barn og unge som benytter den offentlige tannhelsen besøker klinikken en gang i året. De som trenger spesialisttjeneste reiser til klinikken i en treårs periode en gang hver 5. uke. Utbygging av klinikker og etablering av fagkompetanse for spesialtannpleie vil redusere denne pasientgruppen og deres pårørendes ulemper betydelig.

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- at forebyggende arbeid gir prioritet for å bedre tannhelsen

VIDEREGÅENDE UTDANNING

Antallet 16-18 åringer i Nordland vil bli mindre, ifølge prognosene til Statistisk Sentralbyrå. Nordland fylkeskommune vil dermed motta mindre rammetilskudd fra staten. Tilbudet til elevene i den videregående skolen vil stå overfor store utfordringer. Lavere antall elever i denne aldersgruppen skyldes mindre fødselskull og sentralisering med flyttestrømmen inn til de større stedene i fylket. Flere studieretninger vil i fremtiden stå i fare for å bli tatt ut.

En bredt spekter av lærlingeplasser vil bidra til å styrke behovet for de yrkesfaglige studieretningene. Det offentlige er en stor arbeidsgiver og har et ansvar for å tilrettelegge for lærlinger i egen organisasjon. Kommuner og fylkeskommu-

nen er også en stor innkjøper, og kan benytte muligheten og posisjonen i markedet til å stille krav om at de bedrifter en inngår kontrakter med skal ha lærlingeplasser.

Mange unge sliter med psykiske utfordringer. Et godt omsorgsapparat for elevene i den videregående opplæring kan bidra til at de kan få tiltrengt hjelp og at frafallet reduseres. Frafall i den videregående skolen er en samfunnsutfordring. Ofte er frafall begrunnet med for høye krav til hva elevene faktisk mestrer. Miljøpartiet De Grønne ønsker en skole som i større grad fokuserer på å gi mestring og motvirker utenforskap.

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- kreve at alle som gir eller deltar i fylkeskommunale oppdrag skal ha ansatt lærlinger
- at alle elever skal ha gode læringsmiljøer
- at alle elever i den videregående skole skal ha trygge og gode sosiale rammer
- at studietilbudet også tilpasses slik at elevene kan bo lengst mulig hjemme
- at de videregående skolene skal prioritere å ansette miljøterapeuter og miljøarbeidere
- opprette en grønn omstilling skole på yrkesfag med fokus på fiskeri, elektronikk, gjenbruk og materialutnyttelse
- øke lærlingtilskuddet, og gi fritak for arbeidsgiveravgift for lærlinger
- utrede muligheter for å gjenopprette yrkesfaglinjene rundt om i distriktene i Nordland
- åpne for at helsesøster på skolen kan gi godkjent fravær ved sykdom
- støtte hybelboere gjennom botrening og flere studenthybler
- nei til narkorazzia med hund ved de videregående skolene

SAMFERDSEL

Havet har gjennom alle år vært riksvei nummer én for folk langs kysten. Det er fortsatt tilfelle, men nå i stadig skarpere konkurranse med vei og bane. Som infrastruktur er de alle nødvendige for å binde Nordland sammen. I byene er bussen det viktigste kollektive transportmiddelet. Her må busstilbudet styrkes, så det blir et reelt alternativ til personbil for flest mulig. Billettprisene må senkes, særlig for barn og unge. Utrullingen av elbusser i byene må fortsette, og vi må stille krav om klimavennlig drivstoff på distriktsbussene.

For en god og sunn tettstedsutvikling er det avgjørende å snu transporthiarkiet på hodet, slik at de myke trafikantene ivaretas først, deretter kollektivtrafikken, og til slutt privatbilismen. Nordland fylkeskommune må være en pådriver og aktiv tilrettelegger overfor kommunene for å bidra til en slik utvikling.

Miljøpartiet De Grønne i Nordland vil at jernbanestrekningen fra Fauske til Narvik og Tromsø påbegynnes

snarest mulig. Utvikling av en robust hovedferdselsåre på skinner, som binder Tromsø sammen med resten av jernbanenettet, må prioriteres framfor etablering av nye veitraseer. Nordland har svært høye utslipp fra flytrafikk. Jernbane med høy fart kan utkonkurrere flytrafikk på mange innenlandske reiser, og i tillegg ruste oss for uttransportering av større godsmengder i framtida.

Hurtigbåter er svært forurensende og koster mye. Her er hydrogen- eller elmotor gode alternativer. Det vil i et langtidsperspektiv senke kostnadene og medføre nesten 100% reduksjon i utslipp.

I Nordland har vi mange utsatte veistrekninger. Veiene folk ferdes på i distriktene ikke lever ikke opp til dagens standard. Derfor vil vi flytte bevilgningene fra store prestisjeprosjekter sør i landet ut til distriktene. Dette er fulgt opp i De Grønnes alternative statsbudsjett og NTP, der vi tar til orde for å øke satsingen på rassikring og vedlikeholdet av fylkesveiene.

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- gjøre alle bybusser fossilfrie innen 2023
- styrke kollektivtilbudet og redusere prisene - for eksempel ved å gjøre Ungdomskortet billigere
- vurdere innovative kollektivløsninger i distriktene
- at planarbeidet med jernbanestrekningen Fauske - Tromsø starter opp
- utrede alternative energibærere for tog på Nordlandsbanenoppgradere eller skifte ut fylkets hurtigbåter og ferger til klimavennlige alternativ
- fortsette utrulling av landstrøm til hurtigruta og rutegående fartøy, og jobbe for landstrøm for cruiseskip.
- at alle fergehavner har tilgang på hurtiglader for elbiler, avfallshåndtering, opprydding, landstrøm og mottak av "fishing for litter" som en selvsagt del av servicen
- øke satsingen på rassikring og vedlikehold av fylkesveier
- opprettholde dagens kortbanenett, og legge til rette for at dette blir et grunnlag for satsing på el-fly

FRILUFTSLIV OG FOLKEHELSE

Friluftslivet er et viktig bidrag til trivsel og god fysisk og psykisk helse. Det er også i seg selv et verktøy for å ta vare på nordlandsnaturen for kommende generasjoner. De Grønne i Nordland vil legge til rette for aktiv bruk av naturen, med et ekstra fokus på nasjonalparkene, marka rundt byene og grøntområdene i byene.

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- støtte opp om det kortreiste friluftslivet nært der folk bor
- legge til rette for fysisk aktivitet og gode møteplasser ved planlegging av uteområdene til videregående skoler og andre fylkeskommunale bygg
- styrke fylkeskommunens rolle som en pådriver og aktiv tilrettelegger for sunne, trafikksikre og helsefremmende nærmiljø i hele fylket, både i byen og på bygda

REISELIV

Økt turisme til Nordland er bærekraftsmessig utfordrende og må reguleres slik at den ikke reduserer den sosiale og økologiske bærekraften. Reiselivsutviklingen må ikke gå på bekostning av lokalbefolkningens eierskap til eget nærmiljø. Også i Nordland er det behov for å gjøre grep i næringen som gjør den mer bærekraftig og mer miljøvennlig.

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- at turistnæringen i Nordland skal være bærekraftig og skje på naturens og miljøets premisser
- støtte opp om initiativer for bærekraftig reiseliv som både gir lokal verdiskaping og reduserte utslipp
- kartlegge reiselivsområder og sørge for at de ikke blir oversvømt av turisme

FORVALTNING AV FJELL OG UTMARK

ROVILT

Ved rowiltforliket på Stortinget 2011 ble det flertall for at man lokalt skulle bidra til forvaltningen av store rovdyr, og rowiltnemndene ble stiftet. Da som en prøveordning, men som per i dag ser ut til å være en permanent ordning. Nemndene har økt kvotene for uttak av både gaupe og jerv, og Miljøpartiet De Grønne i Nordland stiller spørsmål ved sammensetningen i disse.

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- at i de tilfeller det blir gitt lisens/kvote fellingstillatelse må den være sterkt geografisk betinget. Det vil si det må felles dyr kun i de områder der den gjør kronisk skader.
- få en slutt på praksisen med hiuttak av jerv
- at rowiltnemndene ikke skal være et politisk virkemiddel, men basere sine vedtak på et bredt kunnskapsgrunnlag
- at flytting eller andre hensiktsmessige løsninger alltid skal vurderes før en beslutter å avlive rovilt som har gjort skade

FISKEN

En levende kyst med fiskeri og havbruk

Våre store fiskeressurser er et felleseie, og verdiskapningen skal i størst mulig grad spres ut mellom kystsammfunnene. Et sesongbasert fiske langs kysten er klimasmart og gir arbeidsplasser langs hele kysten. For å ruste næringen for framtida, må lønnsomheten i de kystnære fiskeriene økes, gjennom satsing på kvalitet og innovasjon. Historisk har kystfisket vært en avgjørende faktor for at nordlendingen har kunnet leve her. Vi arbeider for at en bærekraftig og åpen kystfiskeflåte skal være ryggstølen i næringen, med havfiskeflåten som supplement og med strenge krav til lokal landing av råvarene.

Dagens lover innen fiskeri - Deltakerloven, Råfiskloven, Havressursloven og Fiskesalgslagsloven - er med på å sikre bosetting og næringsgrunnlag langs kysten. De sikrer også fellesskapets eierskap til fiskeressursene. Dette lovverket skal respekteres og etterleves. Lovverket

skal på nevnte områder beholdes som i dag, for å unngå at EØS-avtalen skal åpne for utenlandsk eierskap til fiskeressursene

For å sikre at mer av inntektene fra fisket blir liggende igjen i Nordland må det satses på produktutvikling. Fylket har verdens beste fiskeråvarer. Imidlertid har det meste av råvarene til alle tider blitt eksportert uten å bli videreforedlet. Regionen og bransjen har dermed gått glipp av store økonomiske verdier.

Flere sjøområder i Nordland utredes nå for vern. Dette vernet er viktig for å sikre viktige leveområder i sjøen. Områdene er også viktige leveområder for mange fiskeslag. Miljøpartiet De Grønne i Nordland støtter vern av disse områdene for å sikre havets biologiske mangfold.

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- kreve lukket teknologi ved nye konsesjoner og lukking av eksisterende anlegg innen 2025
- at kommuner som grenser opp mot hverandre og har sammenhengende sjøområder skal gå sammen om planleggingen av sjøarealene.
- arbeide for å videreføre dagens aktuelle lovverk innen fiskeri - Deltakerloven, Råfiskloven, Havressursloven og Fiskesalgslagsloven.
- at det legges til rette for produktforedling og produktutvikling av verdens beste fiskeråvarer i Nordland.
- støtte tiltak for større verdiøkning ved videreforedling av fisk i Nordland.
- at systemet med omsettelige kvoter avvikles.
- et system med ressursrente som gir incentiver til at lukket teknologi skal lønne seg for både oppdretter og vertskommune
- at ordning med ferskfiskbonus og levendelagring av torsk støttes opp om
- arbeide for økt mulighet for levendelagring av hvitfisk for å sikre helårige industriarbeidsplasser i fiskeindustrien
- legge forholdene til rette for utvikling av marine ressurser innefor bærekraftige rammer (tang, tare..)
- Sette krav om rapportering av turistfiske og hindre overfiske av turister

LANDBRUK

I vår tid har mange forbrukere et sterkt ønske om å bli bedre kjent med hvor maten kommer fra. Fylkeskommunen bør legge til rette for gode møteplasser mellom forbruker og gårdbruker, bidra til å ivareta lokal matkultur, og ta et spesielt ansvar for å sette fokus på sunn og bærekraftig mat. Et klima i endring betyr større utfordringer knyttet til mat- og forsyningsikkerhet. Miljøpartiet De Grønne vil styrke jordvernet, samtidig som vi legger til rette for at urbant landb-

ruk i byene og tettstedene i Nordland. Aktiv bruk av utmarka er verdifull både for matproduksjon og naturmangfold.

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- bidra til arenaer for direkte omsetning av lokalmat
- opprette et lokalmatfond
- føre en arealpolitikk som bevarer matjord og beiteområder

INDUSTRI, INNOVASJON OG ENERGI

Nordlands langstrakte fylke har flere industribyer og -distrikter. Her finner vi dyktige fagfolk som er nødvendige for å få til et grønt skifte i Norge.

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- stille høyere krav til miljøeffekter i regionale forsknings- og utviklingsprosjekter
- (omstillingsprosjekter, regionale forskningsfond)
- bruke fylkeskommunenes eierskap i Innovasjon Norge til grønn omstilling og klimavennlige løsninger
- prioritere gjenbruk av fylkeskommunens kjente giftdeponier (t ex Mo i Rana, Evenes) foran nye tillatelser
- starte insentiver for hydrogenindustri i Glomfjord

MINERALER OG LØSMASSER

Nordland har store mineralske ressurser liggende i fjellet. Uttak av masser og mineraler skaper store irreversible inngrep, og skader verdifulle områder for friluftsliv og bevaring av biologisk mangfold. Uttak vil ofte også stå i konflikt med reindriftens behov for areal. Der uttak av masser skjer fra elver kan dette skade gyte- og leveområdene for fisk.

Deponering av masser i sjø og vann er problematisk og kan skape store miljøutfordringer. De Grønne i Nordland vil at eventuell deponering av masser skal skje på land og på en måte som minimerer forurensningsfaren.

Uttak av mineraler og løsmasser påvirker store områder gjennom støy og transport. Arealbrukskonflikten med friluftsliv og reindrift er ofte stor. Miljøpartiet De Grønne

i Nordland mener det er riktig at disse tradisjonelle interessene har forrang framfor en næring som vil skape irreversible inngrep. Der inngrep skjer, bør disse fortrinnsvis være under bakken. Fossilt drivstoff må fases ut i transport- og driftsfasen

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- stille krav om fossilfri drift innen 2025
- at deponier av masser skal skje på land i avrennings sikre bassenger
- at reindriftens og friluftslivets arealinteresser ikke reduseres.

INNOVASJON

Nordland er en region med mange små- og mellomstore bedrifter, samt noen store industrielle aktører. Andelen små- og mellomstore bedrifter i Nordland er større enn i landet som helhet.

Det bør skapes flere nye arbeidsplasser i eksisterende næringsliv, og graden av innovasjon må økes for å gjøre den enkelte bedrift og næringslivet for øvrig mer konkurransedyktig i en stadig mer internasjonal handel. Styrking av næringslivet i fylket vil være avhengig av at innovasjonsevnen i Nordland forsterkes. Fylket har mange naturgitte fortrinn, og det er behov for mer klima- og miljøvennlig produksjon. Disse forutsetningene må legges til grunn i det offentlige virkemiddelapparatet for å bidra til nødvendige endringer i næringslivet.

For å få til mer innovasjon i bedriftene er det nødvendig å skape møteplasser hvor nettverk kan dannes og ideer utvikles.

Elevne i den videregående opplæringen er en viktig målgruppe for få til endrede holdninger og innovasjon. Elevne må i sin læretid også få kunnskap om hvordan

de etablerer egen bedrifter. For fylkeskommunen må det være en prioritert oppgave å tilrettelegge for økt entreprenørskap, spesielt gjennom fag- og yrkesopplæringen.

De Grønne i Nordland vil at næringslivet skal omstilles og bli mer bærekraftig. Dette må skje gjennom en mer effektiv bruk av ressurser og større anvendelse av rene og miljøvennlige teknologiformer og industriprosesser. De regionale næringsutviklingsmidlene må brukes til å styrke vitenskapelig forskning, oppgradere næringslivssektorenes teknologiske evne. Innovasjon som fremmer mer bærekraftig produksjon og forbruk må stimuleres. Samtidig må det arbeides for å øke bevilgningene til offentlig og privat forskning og utvikling.

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- at kommuner og fylkeskommunen i sitt arbeid vektlegger etablering av klynger og nettverk
- at de regionale forskningsmidlene og offentlige tilskuddsordninger har programområder for utvikling av grønne næringer og grønn produksjon
- bidra til å gjøre Nordland ledende på hydrogenteknologi

ENERGI

Nordland er en netto produsent av energi. Vi produserer mer enn vi forbruker.

VANNKRAFT

Det bør ikke bygges ut mer vannkraft i Nordland, da store deler av disse ressursene er bygd ut allerede. Vi vil prioritere å oppgradere nåværende vannkraftanlegg.

VINDKRAFT

Utbygging av vindkraft i Nordland skal det legges vekt på at natur- og miljøhensyn må prioriteres i konsesjonsbehandlingen.

HAVVIND

Norge har et stort potensial for å tilrettelegge for havvind. Eventuelle vindmølleparker til havs må plasseres slik at konflikter med andre interesser minimeres.

LOKAL ENERGIPRODUKSJON

De best tilgjengelige kildene for fornybar energi er sol og vind. Lokal produksjon av energi, gjennom solceller på taket, eller små vindmøller, tilsvarende de man har på hytter eller lignende, er en teknologi som er lett tilgjengelig i dag. Slik småskala produksjon vil også kunne redusere behovet og presset på å bygge ut større vindkraftparker.

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- holde nasjonale lakselevelver og vernede vassdrag fri for kraftutbygging
- at traseen for kraftledninger skaper minst mulig inngrep. Der det er mulig bør kablene legges i bakken/sjøen
- ENØK-potensialet i fylket skal utnyttas
- Støtte utbygging av solceller på hustak, gårder og næringsbygg
- Støtte utbygging av enkle vindmøller i distriktene, som f.eks til å forsyne gårdsbruk og andre næringsanlegg
- Støtte opp om løsninger for energieffektivisering
- at vindkraftkonsesjoner på land i Norge bør forbeholdes områder med eksisterende inngrep og infrastruktur, og at vindkraftutbygging ikke skal redusere områder med urørt preg eller andre natur- og friluftslivsverdier
- legge til rette for havvind-prosjekter - der dette ikke kommer i vesentlig konflikt med andre interesser
- Utrede behov og muligheter for oppgradering av allerede utbygde vannkraftverk
- Sette i gang raskest mulig oppgradering av vannkraftanlegg for å få bedre utbytte av vannmagasinene

INNVANDRING OG INTEGRERING I NORD

Vi har et grunnleggende ansvar for å hjelpe mennesker som er på flukt fra krig, forfølgelse og klimaendringer, og vi ønsker å bidra til en ansvarlig og anstendig flyktningpolitikk. Samtidig er det et stort behov for å styrke integreringsarbeidet i Norge.

FNs klimapanel har advart om at klimaendringer kan innebære store flyktningstrømmer i tiårene som kommer. Å løse klimautfordringen blir avgjørende, samtidig som integreringspolitikken må utvikles for å ivareta dagens flyktninger samt fremtidens flyktninger. Vi ønsker å skape en integreringspolitikk som forbereder samfunnet på større flyktningkvoter og forebygger fremtidige utfordringer.

For å sikre sosial og økonomisk bærekraft er det viktig å legge til rette for inkludering på sosiale arenaer og i arbeidsmarkedet. Vi ønsker god kartlegging av kompetanse og ressurser, og vil gjøre det lettere å bli bidragsyter i samfunnet. Familier, barn og enslige har behov for tilgang til og informasjon om kulturliv, fritidsaktiviteter og andre sosiale arenaer i nærmiljøet. Barnehager og skoler har stort potensiale på denne arenaen og bør spille en større rolle i integreringssystemet enn de gjør i dag.

DE GRØNNE I NORDLAND VIL:

- jobbe for flere ideelle og kommunale asylmottak, og at mottak som hovedregel bør være sentralt plassert slik at beboerne kan delta i lokalsamfunnet
- kartlegge flyktnings og asylsøkeres kompetanse for å kunne tilby arbeidsrettet opplæring eller jobb så tidlig som mulig
- samarbeide tett med frivillige organisasjoner om aktiviteter i lokalsamfunnet, og støtte kommunale frivilligsentraler som en arena for arbeid og deltakelse
- styrke samarbeidet mellom ulike instanser, og involvere blant annet barnehager og skoler i høyere grad, for å bidra til bedre og raskere integrering

